C07/HRC002/EE/20250606

वेळ : 3 तास **गुण : 80**

Time : 3 Hours **Marks : 80**

सर्वसाधारण सूचना :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
   All Questions are Compulsory.
2. प्रत्येक उप–प्रश्न पाच गुणांचा आहे.
   Each Sub-question carry 5 marks.
3. प्रत्येक उप–प्रश्नांचे उत्तर 75 ते 100 शब्दांत लिहा. प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर स्वतंत्र पृष्ठावर लिहावे.
   Each Sub-question should be answered between 75 to 100 words. Write every questions answer on separate page.
4. 80 गुणांच्या प्रश्नपत्रिकेचे आपल्या शिक्षणक्रमाच्या संरचनेनुसार गुणांत रूपांतर करण्यात येईल.
   Question paper of 80 Marks, it will be converted in to your programme structure marks.
5. प्रश्नाबाबत शंका असल्यास, मराठी भाषेतील प्रश्न अधिकृत समजावा.
   Incase of doubt of question, Marathi version will be treated as final.

---

1. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

   अ) राज्यघटनेच्या सरनाम्यामध्ये 'न्याय' मूल्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

   a) Explain the value 'Justice' with respect to preamble of Indian Constitution.

   ब) मूलभुत हक्कांची आवश्यकतेमागची कारणे लिहा.

   b) Why are Fundamental Rights necessary?

   क) 'ऐक्य व अखंडता' मूल्य संकल्पना स्पष्ट करा.

   c) Explain the concept 'Unity and Integrity'.

   ड) भारतीय राज्यघटनेतील समानतेचा हक्क संकल्पना काय आहे ?

   d) What is 'Right to Equality' concept according to Indian Constitution?

May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025

इ) दुहेरी धोक्यापासुन संरक्षण, कलम 20(2) मधील चार आवश्यक घटक कोणते आहेत ?

e) Which are the four essentials of Article 20(2) from protection against Double Jeopardy?

2. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

अ) जीविता हक्कांमध्ये कोणते हक्क समाविष्ट आहेत ?

a) Which rights are included in Right to Life?

ब) शोषणाविरूद्ध हक्कातील कलम 23 व 24 काय आहेत ?

b) What are the Articles 23 and 24 from rights against Exploitation?

क) कलम 32 ला राज्यघटनेचा 'प्राण आणि आत्मा' असे का म्हटले आहे ?

c) Why is Article 32 called the 'Soul and Heart' of the Indian Constitution?

ड) कलम 51 नुसार राज्यांनी कोणते प्रयत्न केले पाहिजेत ?

d) According to Article 51, what efforts should be taken by States?

इ) जनहित याचिकेचे महत्त्व काय आहे ?

e) What is the importance of Public Interest Litigation?

3. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

अ) मानवी हक्कांसंबंधी भारतातील तत्कालीन समस्या काय आहेत ?

a) What are the contemporary issues in India related to Human Rights?

ब) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची रचना कशी असते ?

b) What is the structure of National Human Rights Commission?

क) मानवी हक्क संरक्षण कायद्याची बलस्थाने कोणती आहेत ?

c) What are the strengths of Human Rights Protection Act?

May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025

ड) महिलांसाठी कौटुंबिक न्यायालयाच्या अखत्यारित कोणते विषय येतात ?

d) Which issues come under the Family Court for women?

इ) ''क्रीमी लेयर'' म्हणजे काय ?

e) What is the mean by 'Creamy layer'?

4. खालीलपैकी कोणतेही **चार** उप–प्रश्न सोडवा. Solve any **four** sub-questions.

अ) राष्ट्रीय अल्पसंख्यांक आयोग कोणत्या तक्रारी घेऊ शकत नाही ?

a) Which complaints cannot be taken by National Minority Commission?

ब) अपंगांसाठी राष्ट्रीय आयुक्तांची कार्ये काय आहेत ?

b) What are the functions of National Commissioner of Handicapped/Disabled?

क) पोलिस व तुरूंगातील अत्याचार संबंधात कोणत्या प्रकरणांमध्ये नुकसान भरपाई दिली जाते ?

c) In which cases compensation is given with respect to Police and Prison atrocities?

ड) मानवी हक्क संरक्षण व संवर्धनात काम करणाऱ्या तुम्हाला माहित असलेल्या पाच संस्थांची नावे व कार्य सांगा.

d) Name the five organisation that you know working on Human Rights Protection and Conservation and explain their work.

इ) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाचे माध्यमांसाठी कोणते नियम आहेत ?

e) What are the rules for media stated by National Human Rights Commission?

✦✦✦✦✦✦✦

May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025 - May 2025